

Otázka: Od kdy je člověk kulturní?

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): mojzte

Člověk - příroda - kultura. Funkce kultury. Kulturní vzorce. Kulturní difúze, enkulturace, akulturace, asimilace a integrace. Religiozita. Velká světová náboženství. Fundamentalismus.

Člověk - příroda - kultura

□ člověk, příroda i kultura jsou vzájemně propojené

o kultura = to, co vytvořil člověk - vše, co vzniklo aktivní činností člověka

□ zpočátku byli rozdíly mezi člověkem a zvířetem nepatrné, nyní jsou obrovské

o člověk vyniká nesmírnou tvořivostí, ale zároveň má obrovskou moc věci ničit

o živočichové dokáží reagovat na přírodní poměr a změny a přizpůsobují se jim

o místo toho člověk se rozhodl nepřizpůsobovat se a přírodu si přeměnit a upravit

□ **člověk** = obyvatel dvou světů - i když člověk vytvořil kulturu, tak se nezbavil přírody - je součástí obou

o faktory přírodní a kulturní se vzájemně prolínají

□ **příroda** = souhrn všeho jsoucího, co nebylo vytvořeno člověkem - to, co vzniklo přirozeně - evolucí

□ **kultura** = kultura je souhrn materiálních i duchovních hodnot vytvářených lidstvem v celé jeho historii

o je to také způsob konání, cítění i myšlení, který je vlastní určitému lidskému kolektivu

□ je snadné ukázat rozdíly mezi přírodou a kulturou, ale často se pak zjistí, že se vzájemně prolínají

o příroda je základem, na němž může za příznivých okolností vzniknout kultura

□ př. jak by se člověk vyvíjel bez vlivu kultury = vlčí děti

o děti, záhy po narození ztraceny nebo odloženy, dítě se fyzicky vyvine stejně, ale neumí mluvit, používat nástroje a nemá žádné návyky spojené s kulturou

□ **materiální kultura** - souhrn hmotných hodnot, vytvořených lidskou činností

□ **duchovní kultura** - souhrnem výsledků činnosti lidí v oblasti znalostí, umění, náboženství a společenského život vůbec

□ **normativní kultura** - my si vytvoříme soustavu pravidel,, které nám umožňují abychom podle nich žili

o láhev na pití, má tvar, aby se nám vešla do ruky

o klávesnice je uzpůsobená tak, aby se nám na ni dobře psal

□ normalizace umožňuje to, že jsou věci kompatibilní – nyní mají moderní tel. šňůry stejné; normy jsou důležitou součástí našeho života

□ **normy + ideál**

o nekonsumní společnost pracovala vždy s ideálem – nějaký náš nedosažitelný cíl

§ ideál nás nějak motivuje

o nyní vnímáme ideál spíše jako normu

o když nedosáhneme ideálu, tak je to v pohodě ani nejsem smutný, ale když nedosáhneme normy, tak jsme méněcenní

§ platí to hlavně u fyzické krásy, každý z nás je nějaký, ideálu nedosáhneme a netrápí nás to, ale např. normy – jak má kdo vážit apod. nás trápí

§ velmi toho zneužívá trh

§ když nesplníme normu, tak jsme divní

§ nenechme se ovlivňovat normami – je normální nebýt normální

Funkce kultury

□ hl. funkcí kultury je vytvářet prostředí, které je příhodné pro rozvoj lidských schopností a vlastností, které by jinak zakrněly

☐ Člověk se rozvíjí tím, že napodobuje kulturní chování jiných, že si danou kulturu osvojuje

☐ **tradiční dělení funkcí kultury**

o socializační (civilizační) funkce: vytváření podmínek, díky nimž se člověk se stává člověkem a společnost společností

o poznávací funkce: umožňuje poznat svět (přírodní i společenský) kolem nás i poznávat pravidla jímž se lidský svět řídí

o výchovná funkce: v průběhu socializace kultura formuje naši osobnost

o kompenzační funkce: kultura jako zábava, odlehčení (kompenzace). Umění, sport. V podobě tzv. masové kultury tato funkce přebujela

o akumulativní funkce: kultura je zásobárnou poznatků, postupů ap. Paměť, tradice, pracovní postupy, příručky, knihovny, muzea, vzdělávací systém... V tomto smyslu se také mluví o **kulturním dědictví**

Kulturní vzorce

☐ **každá národnost či společnost má své určité kulturní vzorce, které dodržuje a které se od ostatních liší**

o př. Bulhar – říká ANO a točí hlavou jako NE

☐ jsou obecně přijímaným souborem zvyků, tradic, norem, hodnot a modelů chování mezi lidmi

☐ kulturní vzorce tvoří součást kulturní tradice

☐ kulturní vzorce tedy nejsou neměnné – vyvíjely se obvykle delší dobu a odrážejí zkušenost

příslušníků dané kultury

□ rozdíly v kulturních vzorcích odpovídají i rozdíly v psychice

Kulturní difúze, enkulturace, akulturace, asimilace a integrace

□ kultury na sebe vzájemně působí – přičemž jedna je obvykle „silnější“, aktivnější a může se zdát druhé jednak atraktivnější, jednak nebezpečnější a nepřátelská

□ **kulturní difúze** - chápe jako šíření kulturních prvků z jedné kultury či společnosti do druhé - tedy proces jednostranného i vzájemného předávání a přijímání určitých duchovních a kulturních hodnot i způsobů chování

□ **enkulturace** - vrůstání do kultury

o dítě roste a přijímá nějaký typický kulturní vzorec - kulturu svých rodičů

o proces osvojování kulturních vzorců, který jedinec podstupuje od svého narození

□ **akulturace** - přijímání prvků cizí kultury jednotlivci, skupinami nebo celými sociálními vrstvami

□ **integrace** - stav nebo proces začleňování jednotlivců nebo skupin do stejného sociálního celku (kolektivu, společnosti)

o jedinci nebo kolektivy si oslovují pravidla a zvyky kolektivu

□ **asimilace** - společenský proces úplného přizpůsobení jiné společnosti nebo kultuře

□ problematika je aktuální zejména ve společnostech multikulturních - např. v USA se postupně vytvořily tři základní přístupy k asimilaci

o „**tavicí kotel**“; cílem je promísení všech národností a kultur a vznik nové civilizace

o všichni dorazili do USA a přetransformovali se na novou kulturu

o **amerikanizace**; přistěhovalci se mají přizpůsobit americké kultuře, která je produktem anglosaského kulturního vzorce

o „**salátová mísa**“; důraz je kladen na jednotu v různosti. Dnes moderní přístup, respektující politickou korektnost. Multikulturalismus

Religiozita

o zbožnost, síla víry

o v sociologii i stupeň, popř. intenzita víry ve společnosti

o typické pro naši postmoderní společnost je, že tradiční religiozita přestává často lidem dostačovat

Velká světová náboženství

□ 3 světové monoteistické soustavy

o judaismus

§ židovské náboženství

§ nositelé judaismu - Židé

§ víra v jediného Boha, psaného v biblických textech Starého zákona

§ základem judaismu jsou texty Starého zákona

□ nejposvátnější je text pěti knih Mojžíšových

§ vnějším symbolem mezi Bohem a Židy, které si vyvolil za svůj privilegovaný národ, je obřizka

§ Židé nevěří v pravost Ježíše – tvrdí, že je jen falešným Mesiášem, a proto neuznávají ani jeho Nový Zákon a na příchod Spasitele stále čekají

o křesťanství

§ monoteistické, univerzální náboženství – soustředěno kolem života a učení Ježíše z Nazaretu

§ Ježíš = mesiáš, spasitel světa, Boží syn, který se v Kristu zjevil

§ vyvinulo se v rámci judaismu

§ dějiny spásy

§ Starý a Nový Zákon

§ příslušnost ke křesťanství není dána původem nebo narozením, ale křtem

§ je nejrozšířenějším světovým náboženstvím

§ mělo zásadní vliv na formování Západní civilizace

o islám

§ počátek islámu je spjat s odchodem proroka Muhammada z Mekky roku 622

§ Islám = odevzdání se Bohu

§ druhé největší světové náboženství

§ korán

§ muslim je povinen dodržovat pět zásad – tzv. pět sloupů islámu

□ vyznání víry, pětkrát denně modlitba, placení náboženské daně, půst v měsíci ramadánu, pouť do Mekky (vykonat ji alespoň jednou v životě)

§ šaría (správná cesta) – islámské právo, systém právních norem vyjadřujících Bohem daný Zákon

§ sunnité a šíté

□ sunnité, muslimové – kteří uznávají poslušnost historických chalífů a hlásí se k některé ze čtyř pravověrných škol

□ šíté – muslimové, hlásící se k menšinovému směru islámu

Fundamentalismus

o = dogmatické lpění na doslovných základech daných náboženství, popř.: ideologií

o např. doslovný výklad náboženských textů

o je protikladem modernismu

o sekty se často vyznačují fundamentalismem

o **fundamentalistický směr**= ultrakonzervativní směr, který slepě dodržuje nějakou teorii

(nejčastěji náboženství) a odmítá jakoukoliv změnu, či modernizaci

o brání vývoji snahou zakonzervovat současný stav

o marxismus na konci 20. století, islámští fundamentalisté (Alžír, Afghánistán)

o prosazují si své a nehledí na ostatní, extrémistické nahlíží skrz jen tu svojí ideologii – fanatické